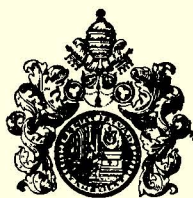

**RÉGI
SZENT ISTVÁN-HIMNUSZOK
ÉS ÉNEKEK**

**SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST**

RÉGI
SZENT ISTVÁN-HIMNUSZOK
ÉS ÉNEKEK

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA, BUDAPEST

Összeállította : Clauser Mihály dr.
A fordítás Gerézdi Rabán OSB. munkája.

Nihil obstat. *Dr. Nicolaus Tóttössy*, censor dioecesanus. Nr. 3411/1938. Imprimatur.
Strigonii die 11. Augusti 1938. *Dr. Andreas Hamvas*, vicarius generalis subst.

Stephaneum nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. Felelős : ifj. Kohl Ferenc.

«Netalántán régen elvesztünk volna mi gonosz bímeinkért, ha az édes asszonyunk szíz Máriával az szent királyok ő kegyes esedözésöknek miatta nem táplálnának, kiről úgy éneköl anyaszentegyház ez mai szent zsolozsmában :

Idvezlégy, bódog szent István király !
Te népednek nemes reménysége !»

A mohácsi vész után írta e sorokat egy névtelen karthauzi szerzetes Szent István királyunk ünnepére szánt prédikációjában. Ha valaha, úgy napjainkban vált ismét időszerűvé a névtelen barát tanítása, hogy csak a Boldogságos Szűz és nemzeti szentjeink imádságos közbenjárása tartja fön­n mai napig is árva nemzetünk. S most, amikor ezer szorongattatás közepette fordulunk a kilencszáz éve porladásában is föl­magasztalt Királyunkhoz, kutatva keressük azt a forrást, ahonnan a leg-tisztább áhítat buzog feléje. Fakasztott ilyet az ájtatos tisztelet atyáink lelkében, de ma már kevesek előtt ismeretes vizének édessége. Pedig e forrás tisztaságát biztosítja kilencszáz esztendő mély­sege, kimeríthetlenségét a századokon keresztül hozzáesdő magyarság bizalma. Aligha ün­nepelhetjük méltóbban Szent István királyunk áldott emlékét, mintha egyesítjük őseink fohászait a mienkével. Hogy ezt megtehes­sük, össze-

válogattuk a sokszázados keresztény nemzeti hagyomány legjellemzőbb emlékeit.

Az a himnusz, amit a névtelen karthauzi idéz, az ősi Ave beate rex Stephane fordítása. A magyarság u. i. a XI. század óta hathatós pártfogójaként tisztelte a nagy királyt. Halála után alig ötven év múlva, 1083-ban, már az Egyház is elismerte a nemzet gyermeki ragaszkodását és ájtatos bizalmát, ezért méltónak találta István királyt a szentek sorába iktatni. Az első fohászokodások tehát ekkor keletkeztek. Nagyműveltségű magyar papok latin nyelven adtak kifejezést a szent iránti tiszteletnek. A szenttéavatáskor írt szövegek szerzőjének vagy szerzőinek magyar voltában nem kételkedhetünk. Lehetetlen, hogy olyan lelkesedés és annyi magyar vonatkozás helyet kapott volna külföldi verselő ihletében! Ezek a szerzemények elsősorban liturgikus célt szolgáltak, de fordítások útján a népszéles rétegében is megelevenítették a nagy király emlékét. Régi kódexeinkben, amelyek jórészt egyházi szerkönyvek: missalék, breviáriumok, — számos másolat bizonyítja elterjedtségüket. Nyilván róluk tesz említést a XII. századi Ernst-kódex Szent István legendája, amikor azt írja, hogy Szent Istvánt az Egyház méltó és emlékezetes módon magasztalta föl himnuszaiban. Ezek közül hármat vettünk föl gyűjteményünkbe. Ihletésükben szerencsésen találkozik a vallásos elem és a nemzeti hagyomány. Történeti mozzanatok mellett bibliai képek és hasonlatok egyaránt célozzák a hívő buzgóságának fokozását. Már említettük, hogy nemcsak a papság számára íródtak e szövegek, — hiszen a nép már a leg-

régibb időkben is énekelt templomainkban. Ha ez nem fedné a történeti valóságot, nem tudnók megérteni azt az 1114. évi esztergomi zsinati határozatot, amely megtiltja, hogy mást, mint amit a zsinatok engedélyeznek, énekeljenek a templomban. Hogy tehát a nép is megfelelő szöveget kapjon, lefordították a latinnyelvűeket magyarra, amire példa a névtelen karthauzinál található részlet. S ha megfigyeljük a csak későbbi szövegezésben reánkmaradt emlékeket, megállapíthatjuk, hogy azok sok vonatkozásban igen közel állnak a legrégebb kompozíciókhoz. Amíg le nem nyomtatták őket, folyvást alakultak szájról-szájra hagyományozódva; a nyomtatott szöveg azután megmerevedett s két évszázad leforgása kellett, hogy elkopva, újabbaknak adjon helyet.

De a latinnyelvűek között sem állt meg a fejlődés. A XIV. században olyan himnuszokra bukkanunk, amelyek valószínűleg akkor keletkeztek. Ezek mintha igazodnának a humanista-renaissance ízléshez. A legendás és oktató elemek fölhasználása mellett u. i. a dicséretben több hymnikus lendület jellemzi őket. Közülük egyet emeltünk ki.

A magyar katolicizmus a mohácsi vész után oly nehéz helyzetbe került, hogy csak 1651-ben állíthatta a sajtót egy énekeskönyv kinyomtatásának szolgálatába. Eladdig elfoglalta azt a legfontosabb szerkönyvek és hitvitázó művek kiadása. A Kisdi Benedek egri püspök szerkesztette Cantus Catholici azonban minden tekintetben kárpótlás. Már a benne fölhalmozott anyag bősége is arról tanuskodik, hogy az elmúlt ötnegyed-század alatt nem szűnt meg a hitélet, — hiszen csak úgy

hamarjában nem lehetett volna annyi új éneket szerkeszteni. De nem is lett volna annyira kelendő ez az énekeskönyv, hogy az akkori viszonyokat tekintve, aránylag oly rövid idő múlva újból ki kellett adni. Az 1674-i kiadás najdnem kétakkora, mint az első! Ez a duzzadás is csak úgy érthető meg, ha figyelembe vesszük, hogy bizonyára az első kiadás után az ország minden tájáról előkerültek az ott régóta hangzó énekek. Ha már most jellemezni akarjuk e XVII. és XVIII. századi énekeket, három mozzanat ragadja meg figyelmünket. Az első kétségtelenül az, hogy tartalmilag közel állnak a középkori szövegekhez, művészi szempontból azonban visszaesés mutatkozik. Ott az oktató hanghoz csupán kíséret a legenda, itt a legendából vonhatja el az ájtatos hívő a tanítást. A legendás, tehát az elbeszélő jellegből érthető a második lényeges vonás: terjedelmesekek. Hosszú, hármas-, négyesrímű sorok kísérik végig a szent életét. Ha azonban emlékeztetünk harmadik jellemzőjűnkre, arra, hogy énekszövegekkel állunk szemben, akkor mindjárt tisztában leszünk azzal, hogy a rím egyhangúsága a dallamban föloldódott. Régen különben az egész szentmise alatt énekeltek a hívek, s így gyakorlati jelentősége is van az énekek terjedelmességének.

Új énekek is keletkeztek. Ilyen valószínűleg az is, amit Náray György közölt először az 1695-ben kiadott *Lyra coelestis*-ben. Így kerülnek szemünk elé mindig más és más énekek, bár nagyobb változást csak a XVIII. század második felében találunk. Az ezidőtájt széles rétegekben pusztulására döbbenő magyarság siralmas fohászai jajdulnak föl a Szűzanyához és a

Pátrónus magyar királyhoz. Szinte megdöbbenő az a keserűség, amely a csak napjainkban Pannonhalmán föltárt kéziratban maradt énekből felénk árad. Hajlandók vagyunk az akkori politikai viszonyoknak betudni, hogy nyomtatásban nem láthatott napvilágot. A vele egyidőtájt, 1763 körül, keletkezett Ah! hol vagy magyarok... (amit eddig 1797-ből ismertünk!) több líraisággal, de ugyanazzal az őszinte bánattal fohászkodik Szent Istvánhoz.

Az 1771-ben hazahozott Szent Jobb egy újabb liturgikus énekkel gazdagította az eddigiek számát. Népszerűségét csak az Ah! hol vagy magyarok... múlta fölül, amit e két ének számtalan változata igazol a XVIII. és XIX. század fordulóján.

Kiadásunk nem szolgál tudományos célt, de elő akarva mozditani azt is, néhány forrásmunkára fölhívjuk a figyelmet. *Dankó Josephus: Vetus hymnarium ecclesiasticum.* Bp. 1893. — *Horváth János: A magyar irodalmi műveltség kezdetei.* Bp. 1931. — *Csapodi Csaba: A Szent Istvánra és a korai magyar kereszténységre vonatkozó irodalmi földolgozások. (Bibliografia.)* Bp. 1938. Szent István Emlékkönyv. III. köt. — *Kniewald Károly: A magyarországi liturgia legrégebb emléke. Pannonhalmi Szemle, 1938. I.* — *Gacs Emilián: A pannonhalmi kéziratok énekeskönyvek Szent István királyról szóló énekei.* U. o. III.

A fordítás *Gerézi Rabán* pannonhalmi bencés teológus lelkiismeretes munkája, akinek itt is hálás köszönetem fejezem ki szíves támogatásáért.

Budapest, 1938 május 30. A Szent Jobb megtalálásának emléknapján.

(A legrégebb breviáriumi szövegek. Keletkezésüket a szentté-
avatás korára, 1083-ra tehetjük. Másolataikra ld. Dankó i. m.)

Királyok királyát áldók, imádjuk most az Urat,
ki mennyben megkoronázta Szent István királyunkat!

I.

Elérkezett szent királyunk,
István drága ünnepe.
Míg csak élünk, mindig áldjuk,
csendüljön fel éneke!
Vigadjon, kit örökkössé
az Úr őáltala tett,
és annyira érdemessé,
hogy szentek sorstársa lett.

Magyaroknak, ő az első,
tanította a hitet,
és törvényhozójuk felső,
isteni parancsra lett:
kettőért, kettőzve bérit,
ő mindig négyet fizet,
öt helyett meg visszatérít
a gazdájának tízet.

Más királyok birodalma
halálukkal végetért,

de e szent földi uralma
befejezést itt nem ért :
örök élet a jutalma
a szent földi életért.

Hogy Urunknak, lelkünk Üdve,
útja mennybe visszavitt,
övének ím leküldte
Lelke ajándékait.
És a tizenkét tanítvány
bejárván a földtekét,
ember üdvéért tanítván
Isten szavát szórta szét.

Szerteharsant minden tájra
apostoli szózatuk,
és a föld végső határa
verte vissza a szavuk.

Ily királyi pártfogóért
szívünkből öröm szakadt,
s a tömérdek drága jóért
az Úrnak ima fakadt.
Magyaroknak népe árván,
tanácstalanul maradt
tévelyeknek vak homályán,
mert a föld szirtre szaladt.

Hova emberláb eljuthat,
terjedt a hit, egyre nőtt,

s születtek az édes Úrnak
tisztaszívű, új hívők.

És e néphez, melynek lelke
rab volt, fogta a halál,
s örömét csak abban lelte,
ami vakság és homály,
eljutott az üdvösségnek
szent igéje, ím elért,
hogy azok is, kik megkéstek,
elnyerjék az égi bért.

Mennyivel, ajándékképpen,
később küldött szónokot
el az Isten hozzá, éppen
annyival jobbat kapott.

II.

Haj, be boldog vagy, — ezt mondja
mindenki, — Pannónia!
Mert Ő nem a nép okosát
adta néked pásztorul,
hanem királyt küldött hozzád
tanító s apostolul.

Míg Attila volt királya:
a magyar nép, — durva úr
szabta törvényét ki rája, —
pogányként tombolt vadul.
Majd István uralkodása

e vadsághól kiszakít,
s helyét — a szók változása
jelzi — bétölti a hit.

Az Úr a régóta árva,
elhagyott Hungáriát,
hogy igét hirdetve járja,
senkinek sem adta át :
eme szentjével hajttatta
keresztvíz alá fejét
s övével együtt kapta
örökül az ég terét.

Gézának, a szent vezérnek
szent fiúcskát ad az ég,
kit már anyja méhén érnek
nagy kegyelmek, szent igék.
Krisztus vértanuja, István,
jósolt róla legelőbb.
S ezt a nevet nyerte : «István»
még a születés előtt.
Ő magát már ifjúkortól
Istenének szenteli,
mentesek is minden portól
zsenge gyermekévei.

És amikor ifjúsága
szűzfehéren elszaladt,
s bensejében már a drága
férfikorszak felszakadt,
nagy hírét felkapták szárnyra

tiszta, zengő énekek,
harchan bölcs, nyert csata várja
és meg sohasem remeg.

Isten elszánt katonája,
hordta földi fegyverét,
és a jótettben találja
egyedüli örömét.

Szívből hitt ő az Istenben,
bizonyosága rá : a tett,
munkájával ő mindenben
egymaga eleget tett.
Adóját duplán fizette :
király s szórja az ígét.
Ezért öröm hevítette
mindig lelkét és szívét.

Isten ügyének élt, más így
gondját sose viseli,
mégis az, miben kiválik :
páratlan erényei.

III.

A bölcs ember párducot visz,
hol a birkák óla áll
s oroszlánt vezet, mely ordít,
az ökrök aklainál :
fennyíteni kell a rosszat,
szelídre nem vet kezét,

öszönözi, aki poshad,
— így nyer Krisztus lelkeket.

Isten talán küldött volna
más tanítót vagy papot,
hogyha elfogadta volna
ez a nép, akit kapott.
Mivel igát húzni áttal,
bátor, vakmerő elem,
azért bátor férfi által
fogta meg a kegyelem.

Erős Sámson kell a vadnak,
aki vele szembeszáll,
predikálni a magyarnak
vitéz ember, szent király ;
oroszlán torkából méz foly,
lépes és színtiszta ez,
magyar ajkról Hozzá épp oly
édes ének zengedez.

Díszítette annyi drága
erénnyel a kegyelem,
mégis a csodálat tárgya
volt benne a türelem.
Bizonyítja : néhány koldus
szakállából jó sokat
kitépett, épp amikor dús
alamizsnát osztogat.
Istennek ezért, mi érte,
jószívvel hálát adott,

hogy méltóvá lett Őerte
szenvedni gyalázatot.

Nemes volt a származása,
de a hite nemesebb,
még a szeretet hozzája
s reménye sem kevesebb.
Mikor véget ért pályája,
— minden földit megvetett, —
Jézus Krisztusnak ajánlja
szent lelkét, a nemeset.
Felviszik a magas mennybe
az angyali csapatok,
és e honban mindörökre
király, uralkodni fog.

Elköltözött nagy királyuk,
magyar szemben könny ragyog,
s mennyben, hogy megjött a társuk,
ujjongnak az angyalok.

Fehérvár, királyi város,
megillet a nagy király,
már a neved is varázsos,
minden dicséret kijár.
Haj, mily boldogság is szállt rád,
ily értékes, drága test
dicsőséges gazdagságát
őrizni vagy érdemes!

Rólad Ūrnak városa
zengtek csodás dolgokat.

HIMNUSZ SZENT ISTVÁN RÓL

(Ez a himnusz valószínűleg XIV. századi. Ld. Dankó i. m.)

Vigadj, Hungária anya!
magasztaljad véred-husod,
dicséreted száz dallama
hossannázza patrónusod.

Ő igaz fényhozód, a hit
világát hozta meg neked,
törvényhozód, ki megtanít,
az égbe melyik út vezet.

Géza vezér — élemedett —
Istentől kap ígéretet.
István Istvántól nyer nevet,
mikor még meg se született.

Atyjának égi szent követ
viszi születését hírül:
anyjához vértanu siet
a jóslattal, hogy fiút szül.

Hungária nagyon örül,
pogányság napja lemerül,

föléje égi fény derül,
szent híre sose szenderül.

Sudárodik a fiú föl,
mint Libanonnak cédrusa,
s melyet Szent István kijelöl,
az a név lett neki jussa.

A tudományt megízleli
híres tudósok oldalán.
Ragyognak nagy erényei
már ifjúsága hajnalán.

S munkához lát ez ifjú vér,
vetegeti az üdv-magot,
magyar népünk a hitre tér,
s keresztelkedni jó legott.

Hajdan tévelyben élt e nép.
Istennek fényét látja ám!
Fut a sötét s dalolva lép
Krisztus igájával nyakán.

Isten Tenéked, Három s Egy,
hála, dicsőség, tisztelet!
Királyunkhoz ki kérve megy,
adjad meg annak az eget. Amen.

(Az 1651-ben kiadott Cantus Catholiciból.)

Hatalmas Úr Isten, szerelmes Királyunk,
Áldott JESUS Christus, Mennyei Szent Urunk :
Fiaid te-hozzád minnyájan folyamunk,
Es szívből te-néked Szent Atyánk kiáltunk.

Bátorítsad kérünk, mi gyarló szívünket,
Te szent Malasztoddal testi félelmünket,
Szent akaratodhoz szabjuk életünket,
Azért zabolázd meg feslet erkölcsünket.

Azt mindenek-felett, adgyad örömdobben,
Hogy részesülhessünk gyönyörűségdben :
Szent István Királlyal te dicsősségedben,
Dícsírjünk, es áldgyunk az magas Menyégben.

A' kinek ma vagyon Szent innepe napja,
Es a' kereszténység nagy örömmel áldgya :
Magyar Nemzetségnek ki első királlyá,
Vala a' Christusnak szentséges szolgája.

Egy éjel Gejzának, Boldog Szűz MARIA,
Szent István mátyrral meg-jelenvén, monda :
Rövid-nap ő-néki Isten fiat adna,
Ki a' magyarokat igaz hitre hozza.

Esztergom Várában világra születik,
Szent Albert püspöktől megkereszteltetik :
Szent István nevére leg-ottan nevezik
Kiben az Istennek malaszttya lakozik.

Attya hólta-után, Szent István mely szentül
Viselé mindenben magát Istenesül :
Fárada Christus-ért igen szüntelenül,
Szentnek hivattnék méltán mindenektől.

Olly szelid, irgalmas volt a' szegényekhez,
Gyámoltalanokhoz, és szűkölködőkhez :
Kegyés, és kegyelmes vala mindenekhez,
El hagyott árvákhoz, és sok özvegyekhez.

Utolsó óráján az ő halálának,
Ajánlá Országát a' Szűz Mariának :
Viselné gondgyokat meg tért Magyaroknak,
Esedezék értek áldott Szent Fiának.

Valamig pediglen Szent István Királynak,
Jó testamentomat megtarták Uroknak :
Es a' Szűz Mariát lenni Pátronánknak,
Kedves nemzetünknek óltalmazójának.

Mindenben addiglan, jól esek a sorsok,
Bóldog, és szerencsés lön mindenben dolgok :
Eppen meg marada szép gazdag országok,
Es nem következek semmi némű károk.

De mihellyen hátra veték Aszszonyunknak,
Kegyelmes óltalmát szép Szűz Mariának :

El-kezdék veszteni fenyet Országoknak,
Kit már könyves szemmel minnyájan láthatnak.

Ugyan is nem méltó az olyan fiunak,
Ki testamentomát fel bontva attyának :
Hogy örökös légyen attya jószágának.
Soha is birhassa javait azoknak.

Ez Bóldog Szent István, lelkét a' JESUS-nak,
Nagy szép nyereséggel meg-adá Urunknak :
Nagy-Bóldog-Aszszonynak napján, Meg-váltónknak,
Nagy örömmel nyujtá kezében Christusnak.

Es el-temettetéék Székes-Fejér-várban,
A' Boldog-Aszszonynak ő Szent-egyházában :
Nyugszik mind örökke a' Christus Jesusban,
Dicsőült Szentekkel fenyves Menyországban.

Ki koporsójánál sok csudák látszottak,
Könyörgese-által betegek gyógyultak :
Nagy sok nyavalyákból szépen meg-tisztultak,
Dicsiret dicsőség a Szent Háromságnak. Amen.

(Az 1651-ben kiadott Cantus Catholiciból.)

Szent István Király Istennek szolgálja,
Christus Hitinek igaz plántálója :
Bálványozásnak el-távoztatója,
Es el rontója.

Kegyes vóltából irgalmas Istennek,
Adatott Menyből, a Magyar Nemzetnek :
Hogy ő-általa uttyát igaz hitnek,
Tanulná s' szentségnek.

Szent István első mártyr meg-jelenék,
Gejza attyának, s' tőle tanittaték :
Hogy fia léssen, kiben kedve telnék,
Az élő Istennek.

Ottan születék Esztergom várában,
Fel-neveltetett keresztény vallásban :
Szent Albert püspök, ő tudományában,
Es tanításában.

Királyi-pálczát hogy kezébe vévé,
Keresztény hitet terjeszteni kezdé :
A' pogányságot Országból ki-üzé,
Es ki-rekeszté.

Sok Templomokat, és Püspökségeket,
Magyarországban fundála, s' helyeket :
Kikben szüntelen Isten dicsírteték,
s' Neve hirdetteték.

Sok gazdagsággal azokat bé tölté,
Szent Oltárokat fel-is ékesíté :
Kincsel, arannyal, sok szep eszközökkel,
Drága kövekkel.

E mellé szerze igaz pásztorokat,
Más országokból hozza tanítókat :
Kikkel oktatá magyar pogányokat,
Keresztény hitre.

Azért ő-benne Istennek tölt kedve,
Mert angyal által ő királyi feje :
Szent Koronával mennyből tiszteltetett
És becsültetett.

Királyi nevét a Romai Pápa,
Más becsületes nével szaparitá :
Mert Apostolnak nevezé, es hívá,
Magyar Országnek.

Christusnak Annyát, áldott Szüz MARIA-t,
Alázatossan mint édes Aszszonyát :
Tisztelé, és rá bizá önön-magát,
Es az Országát.

Innen hivattatik Pátrónájának,
Magyar Országnek óltalmazójának :

Ellenség-ellen baj-vivó paisnak,
Es biztatójának.

Ottan Szent István sok érdeme után,
Christusjesusnak születése-után :
Az ezer és a' harmincz-nyólczadikban,
Juta Menyországban.

Az Isten Fia nekünk-is engedgye,
Hogy életünknek mikor léssen vége :
Szent István-után juthassunk Mennyégbe,
Örök dicsőségbe. Amen.

(Az 1674-ben kiadott Cantus Catholiciból.)

Magyarország fondálója,
Római hit plántálója :
Isten előtt, ah, mellénk állj
Szent István király.

Te valál első királyunk,
Általad kedvet találjunk :
Isten előtt, ah, mellénk állj
Szent István király.

Magad szent életben jártál,
Nékünk is szent törvényt szabtal :
Isten előtt, ah, mellénk állj
Szent István király.

Pápától koronát kértél,
S azzal diadalmas lettél :
Isten előtt, ah, mellénk állj
Szent István király.

Testamentomban szent Szűznek
Országod hagyád mint ősnek :
Isten előtt, ah, mellénk állj
Szent István király.

Felőlünk szent Pátronánkat
Emlékeztess Szüz Anyánkat :
Isten előtt, ah, mellénk állj
Szent István király.

Régi áhítatosságunk
Megépjön s boldogságunk :
Isten előtt, ah mellénk állj
Szent István király.

Szent Háromság ismertessél,
Szenteidben dicsértessél :
Isten előtt, ah, mellénk állj
Szent István király.

(Az 1695-ben kiadott Náray-féle Lyra coclestisből.)

Szent István Magyarországnak legelső királya,
Kit pogányság irtójának ugyanez ország vallja,
És hogy igaz hitre nemzetünket vitte, mindenik őt áldja.

Lőn ez világra Esztergamban, Isten ígéletiből ;
Gejza atyjához és anyjához lőn szózat az égből,
Hogy fiok léssen, ki népet kivészen pogányság sötét-
ségéből.

Nevelkedék Szent Albert püspök szép oktatásában :
És szokást vőn éjjel és nappal Isten imádásában,
S úgy naponként jobban részesüle az Isten malasztjában.

Már hogy atyja után ránézendő volna az ország király-
sága,
Maga erkölcsére többeket is vinni lőn nagy kívánsága,
Hogy nemzetének s lenne kinek-kinek mennybéli bol-
dogsága.

De erős fegyveres, pokolbéli sátán, félti vala prédáját.
Fegyverre kelni kellett Szent Istvánnak és fölvenni
standárját ;
Kupa herceg hada még megszalada és csak megaláza
magát.

Akkor mennybéli hatalom által meggyőzvéen ellenségét,
Krisztus törvényére kényszeríti vala magyarok nem-
zetségét,
És keresztség ut(j)án rájok juttató Isten ösmeretségét.

Szent Benedek szerzetesinek mindjárt első klastromot
Épített Szent Márton nevére, melléje szép templomot,
Hogy ott éjjel-nappal Istent dicsérenének, tévén sok
szent áldozatot.

Ennek utána egész országban sok szép külömb templo-
mokat
Építettete, és fundála tiz egész kapitolomokat,
Püspököket is annyit felállita mint hitbeli oszlopokat.

Ily cselekedetit római pápa megdicséré és megáldá,
Angyal intéséből szent koronát neki királyi névvel adá,
S onnan hitnek jelül cimérén országnak kettős kereszt
marada.

Ez meglévén nagy szentegyházat Krisztus szent Szüz
Anyjának
Felállita fundamentomul ország Pátronájának,
Kit Fehérvárott megszenteltete tiszteletére annak.

Sőt Rómában, Constantinápolyban és Jeruzsálemben,
Mint e világnak legfeljebb való tekintetes helyeiben
Áldá s dicsőíté felséges Istent templomok épületiben.

Szegényekhez könyörülő szivét voltaképen megmutatá,
Kiknek éjjel is templomok körül bőven a pénzt oszt-
togatá,

Kiért hólta után irgalmas kezének a rothadás nem
árthata.

Éjjel s reggel korán, nappal dolga után a szent elmél-
kedéseket

Gyakorlá nagy szív buzgóságával istenes könyörgéseket,
Hogy Isten szerelme gyulladozván benne tőn boldog
égéseket.

Fáradságos élete terhét, üdvösséges munkáját,
Hogy megjutalmazná, igazságos Isten, eljuttatá utolsó
óráját,

Kiben elvévé mennyországbeli más boldogabb koronáját.
Mi nemzetünknek szent apostola, dicsőséges Szent
István,

Imádj érettünk, hogy mennyországba mi is utánad
jutván

Dicsérjük Istent, kit egyedül szívünk kíván. Amen.

(A pannonthalmi kézírattár ú. n. Dőri-énekeskönyvéből, 1763 körül. Ld. Gacs i. h.)

Szomorú gyászban így sír árva országunk
Mi magyarok hozzád imádsággal járunk,
Ime most ismerjük, hogy vagy Pátronusunk :
Ó Szent István magyar király
Boldog Szűz Anyánkkal érettünk harcot állj !

Az ellenség rontja népünket, hurcolja,
Kisded országunkat majd el is pusztítja,
Ha te mellénk nem állsz magyarok Királya :
Ó Szent István magyar király
Boldog Szűz Anyánkkal érettünk harcot állj !

A mi hazáinkban mások uralkodnak,
És örökségünkből mások tutorkodnak,
Szánj meg érdemiért Szent István királynak :
Ó Szent István magyar király
Boldog Szűz Anyánkkal érettünk harcot állj !

Szép hagyományodat törvény ellen fogták,
Királyi pálcádat s Koronád elvonták,
Szép igazságodat mirólunk lehúzták :
Ó Szent István magyar király
Boldog Szűz Anyánkkal érettünk harcot állj !

Szólj hát Tutorodnak, a Szűz Máriának,
Hogy nyerjen oly királyt nekünk magyaroknak,
Ki folytassa ügyét siralmas hazánknak :

Ó Szent István magyar király
Boldog Szűz Anyánkkal érettünk harcot állj !

Dicsértessél mennyben áldott Szent Úristen,
Aki nagy érdemét közli velünk mennyben,
Nyujtsa ő irgalmát nekünk mindenekben :

Ó Szent István magyar király
Boldog Szűz Anyánkkal érettünk harcot állj !

(A pannonhalmi kézírattár ú. n. Dőri-énekeskönyvéből. 1763 körül. Ld. Gacs i. h.)

Ah! hol vagy magyarok tündöklő csillaga,
Ki voltál valaha országunk istápjja;
Hol vagy István király? téged magyar kíván,
Gyászos öltözetben te előtted sírván.

Rólad emlékezvén csordulnak könnyei,
Búval harmatoznak szomorú mezei,
Lankadnak szüntelen vitézlő kezei,
Nem szűnnek iszonyú sírástól szemei.

Virágos kert vala híres Pannónia,
Mely kertet öntöze híven Szűz Mária,
Katolikus hitnek bő volt szép virága,
Behomályosodott örvendetes napja.

Ah! mely nagy változás, mindenféle vallás
Már megszaporodott sok lelki kárvallás;
Mint rózsát a hévség, úgy a Pannóniát,
Rontja eretnecség, fonnyasztja virágát.

Kertésze e kertnek István király vala,
Termesztője ennek ő vele meghala;
Ennek életében élt a Magyarország,
Ő halála után lett holt eleven ág.

Előtted könyörgünk bús magyar fiad,
Hozzád folyamodunk árva maradékid ;
Tekints István király szomorú hazádra,
Fordítsd szemeidet régi országodra.

Reménységünk vagyon benned, s Máriában,
Mint magyar hazánknak hív királynéjában ;
Még életedben ennek minket ajánlottál
És szent koronával együtt föláldoztál.

Tehozzád Mária Szent István királlyal,
Keresztfán érettünk szenvedő Fiaddal,
Árva Magyarország sírva fohászkodik,
Néked mint Anyánknak így panaszolkodik.

(Alkalmi ének 1771-ből, mely a «Rövid tudósítás ájtatos imádsággal és énekkel együtt Szent Istvánnak dicsőséges jobb kezéről . . .» c. füzetben Bécsben jelent meg.)

Oh ! Dicsőséges Szent Jobb-Kéz,
Mellyet magyar óhajtva néz :
Drága kintse népünknek,
Nagy öröme szívünknek.
Kérünk, áld-meg Országunkat,
Királynénkat, s minnyájunkat :
Oh Szent Kéz ! légy oltalmunk,
És örökös paisunk.

Mikor Te reád tekéntünk,
Egészen meg-ujjul lelkünk :
Jut eszünkbe Szentséged :
Sok szép jó téteményed.

Magyar Országbul pogányság,
Bálványozó setét vakság
Töled ki-gyomláztatott,
Igaz hit bé-óztatott.

Szép püspöki méltóságok,
Apátur, és prépostságok
A te szent oltoványid,
Dicsőséges munkáid.

A szerzetes embereknek,
Férjfiaknak, és szüzeknek
Mennyi ékes templomot
Nem raktál, és klostromot?

Boldogságos Szüz Anyának,
Mint magyarok asszonyának,
Fel-áldoztad Hazánkat,
Szentelted koronánkat.

De jó-voltod tengerének,
Buzgóságod ár-vizének,
Noha minden-felé folyt,
Országunk még-is szűk volt.

Jerusálembé-is nyujtád,
Rómába-is meg-mutatád
Bö adakozásodat,
Hires buzgóságodat.

Bus árváknak, özvegyeknek,
Szegényeknek betegeknek,
Mennyi pénzt, nem osztottál?
Es hányszor nem szolgáltál?

Éhezőknek táplálója,
Mezítlenek ruházója
Volt neved az Országban,
Sött egész Európában.

Ennyi jó téteményéért,
Nevezetes érdemekért,

Tsudája valál földnek,
Nagyon tetszél az Égnek.

Azért Isten sok tsudákkal,
Hires rothadatlansággal
Ditsöitett tégedet,
Hirdette Szentségedet.

Mert koporsód fel-nyittatván,
Szent Lászlótul vizsgáltatván,
Más tagok el-oszlottak,
Téged épen találtak.

Által-vittek nagy Biharba,
Tettek szép apáturságba,
Mellyet szent László szerzett,
És szent Jobbnak nevezett.

Ott miként nem fényeskedtél?
Mennyi tsudákat nem tettél?
Kik tiszteltek tégedet,
Vették segítségégedet.

Mikor Mohácsnál elvesztünk,
Te-is el-vitettél tölünk,
Tenger mellé adattál,
Minket árvául hagytaál.

De Isten irgalmassága
THERESIÁNK buzgósága
Viszsa-hozta kintsünket,
Es véle szerentsénket.

Tenger-mellül Duna mellé,
Rágusábul Buda-felé
Térsz Hazánk fő-várába,
Királyok udvarába.

Hogy ismét köztünk lakhassál,
Szülő-földödön nyughassál,
Itt Hazádra tekénthess,
Reánk gondot viselhess.

Erről nagy hála-adással,
Közönséges vigassággal,
Ma együtt emlékezünk,
Szívünkből örvendezünk.

Isten jó-voltát ditsérjük,
Es általad arra kérjük,
Eltessé Aszszonyunkat,
Es egész udvarunkat.

A dög-halál mirigyétől,
Had, éhség büntetésétől,
Oltalmazzon bennünket,
Boldogítsa ügyünket.

Amen.

(Az 1797-ben megjelent Szent-Mihályi-féle Egyházi Énekes könyvből.)

Esztergom várában Szent István született.
Nagy herczeg szülőktől szentül neveltetett.
Szent Albert püspöktől hitben oktattatott,
Mennyből megáldatott.

Mert mihelyt tétetett első királyságban,
A kik tévelygettek setét pogányságban,
Azokat kegyesen igaz hitre vonta
És sok bálványt ronta.

Lelki termő fákat hazánkba plantála
Nagy püspökségeket tiz helyen fundála :
Költséggel épite sok szép klastromokat,
Gazdag templomokat.

Máshonnét hozata buzgó pásztorokat,
Mindenütt rendelete bölcse tanítókat,
Kik által oktatta ország köz rendeit,
Pogányság népeit.

Szent Istvánt ezekért az Isten kedvelte,
És-szent koronával Pápa megtisztelte :
Sőt Magyarországon Apostolnak tette,
Ugy is nevezette.

Boldog Asszonyának Máriát vallotta,
Magát és országát neki ajánlotta ;
Innét hivattatik most is Pátronánknak,
Boldog Szűz Anyánknak.

Dicsőség király jó téteményidért.
Menyben már tündöklesz sok tett érdemidért :
Adakozásidért Istennél kedves vagy,
Pártfogásod is nagy.

Azért mi Magyarok több kereszténységgel,
Neked esedezünk buzgó szivességgel :
Igaz hitre térítsd az egész országot.
Szerezz boldogságot. Amen.

(Az 1797-ben megjelent Szent-Mihályi-féle Egyházi Énekes könyvből.)

Dicsértessél oh szent István, hazánk királya,
Bálvány rontó, hit plántáló, egek szolgája.
Téged Isten vezérnek küldött magyar nemzetnek,
Hogy általad megtanulná utját a hitnek.

Mint apostol országunkban úgy tündöklöttél,
És azért szent koronával megtiszteltettél,
Isten anyját Máriát Pátronának választád,
Önnön magad' és országod' neki ajánlád.

Érdemlette buzgóságod s jó téteményed,
Hogy maradt rothadástól áldott jobb kezed;
Most már nagy Asszonyunkkal, vigadsz égi karokkal,
Oh, szent király! lásd szükségünk', áldj minden jókkal.
Amen.

